

1. **Vardar Ovası** türküsünü okuyunuz ve türküden hareketle soruları cevaplayınız.

VARDAR OVASI

Mayadağ'dan kalkan kazlar,
Al topuklu beyaz kızlar,
Yârimin yüreği sizler.
Eylenemem, aldanamam,
Ben bu yerlerde duramam.

Vardar Ovası, Vardar Ovası
Kazanamadım sıra parası.

Mayadağ'ın yıldızıyım,
Ben annemin bir kızıyım,
Efendimin sağ gözüyüm.
Eylenemem, aldanamam
Ben bu yerlerde duramam.

Vardar Ovası, Vardar Ovası
Kazanamadım sıra parası.

Anonim

- a) **Türküde kullanılan isim ve sıfat tamlamalarına üçer örnek veriniz.**
- b) **İsim ve sıfat tamlamalarının türküye olan katkısını türkünden en az birer örnek vererek kısaca açıklayınız.**

2. Aşağıda verilen koşuk ve koşma örneklerini inceleyerek T diyagramını doldurunuz.

KOŞUK

Bulnar mini ulas köz
Kara mengiz kızıl yüz
Andın tamar tükel tüz
Bulnap yana ol kaçır

Günümüz Türkçesiyle

(O) baygın göz(ler) beni avlıyor.
Kara benler (bulunan o) pembe yüz (beni tutsak ediyor).
Bütün güzellik(ler) ondan damlıyor (sanki),
(Beni) tutsak ediyor, sonra da kaçıp gidiyor.

KOŞMA

Ala gözlerini sevdiğim dilber
Kokuya benzettim güller içinde
İnceciktir belin hilaldir kaşın
Selviye benzettim dallar içinde

Karacaoğlu

KOŞUK		KOŞMA
_____	Tema	_____
_____	Nazım Birimi	_____
_____	Ölçü	_____
_____	Kafiye	_____
_____	Redif	_____

3. Aşağıda verilen bağlama göre soruları cevaplayınız.

Bir grup lise öğrencisi, “Türk Edebiyatı Tarihinde Yolculuk” adlı bir etkinlik yapmaktadır. Öğrencilerden biri eline kopuza benzeyen bir enstrüman alır, arkadaşlarından halka şeklinde etrafında oturmalarını ister. Canlandırılan dönemin şekil özelliklerini yansıtan kendi oluşturduğu şu dizeleri belirli bir ritim tutturarak okur:

Yüce dağa yol açar

Sert kayayı kol biçer

Dar boğazı ok geçer

Er meydanında belli

Kükreyen sel taşkındır

Titreyen el pişkindir

Tunç bilekler şişkindir

Yiğit harmanda belli

- Öğrenciler Türk edebiyatının hangi dönemini canlandırmaktadır? Gerekçesi ile açıklayınız.
- Öğrencinin okuduğu dizelerden örnek vererek canlandırılan dönemin şiir özelliklerinden dört tanesini yazınız.

Hastane Önünde İncir Ağacı türküsünü okuyunuz.

HASTANE ÖNÜNDE İNCİR AĞACI

Hastane önünde incir ağacı
Doktor bulamadı bana ilâcı
Baştabip geliyor zehirden acı

Garip kaldım yüreğime derdoldu
Ellerin vatani bana yurdoldu

Mezarımı kazın bayıra düze
Yönünü çevirin sıladan yüze
Benden selam söylen sevdiğimize

Başına koysun karalar bağlasın
Gurbet elde kaldım diye ağlasın

Derleyen: Nida Tüfekçi

4. İlk bentte dize sonlarındaki ses benzerliğinin (a-c-ı) şiirin ahenk ve duygusunu nasıl etkilediğini yazınız.

Aşağıdaki bağlamı okuyunuz.

KOŞMA

Değmen benim yaslı gamlı gönlüme
Selvi boylu nazlı yârdan ayrıldım
Beni felek etti yârimden ırak
Lebi şükker dili baldan ayrıldım

Diyâr-ı gurbetin derd ü mihnetin
Bir yâr için çektim nice zahmetin
Tâze bildim ben de yârin kıymetin
Ah ne deyim efendimden ayrıldım

Umudumu ben Mevlâ'ya bağlarım
Aşk oduna ciğerciğim dağlarım
Gevherî der gece gündüz ağlarım
Al yanağı gonca gülden ayrıldım
Gevheri

Koşmada “ayrılık” teması işlenmiştir. Şair, ayrılığın getirdiği özlemi güçlü imgelerle dile getirirken son dörtlükte kavuşma umudunu da vurgulamıştır.

5. Koşmanın yazıldığı dönemdeki “kavuşma umudu” ile günümüzdeki “kavuşma umudunun” teknolojik gelişmelerle nasıl değiştiğini açıklayınız.

6. *Altın Balta* masalını okuyunuz ve masaldan hareketle soruları cevaplayınız.**ALTIN BALTA**

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken çok eski zamanlarda fakir bir adam, karısı ve çocuklarıyla birlikte küçük bir kulübede yaşamış.

Günün birinde bu adam, zengin komşusundan baltasını ödünç istemiş. Komşusu da söylene söylene, binbir nazla baltasını ona vermiş. Baltayı alan fakir adam, odun kesmek için yola çıkmış. Biraz odun kesip, dönmeye hazırlanırken baltanın başı çıkmış. Balta, değirmeni döndüren suyun içine düşürmüş. Fakir adam; ak sakallı, temiz yüzlü ihtiyar değirmencinin yanına gidip baltasını vermesi için yalvarmış. İhtiyar da değirmeni durdurmuş ve sudan altın başlı bir balta çıkararak:

– Baltan bu mu, diye sormuş.

Fakir adam:

– Hayır, bu değil, diye cevap vermiş.

İhtiyar ikinci defa elini suya sokmuş ve bu sefer gümüş başlı bir balta çıkararak:

– Baltan bu mu, diye sormuş.

Fakir adam yine:

– Hayır, bu da değil, demiş.

– Değirmenci üçüncü kez elini suya soktuğunda bu defa kara, demir bir balta çıkarmış. O zaman fakir adam:

Hah, işte bu benim suya düşürdüğüm baltam, diyerek elini ihtiyara uzatmış.

İhtiyar değirmenci onu durdurup:

– Evladım, sen çok temiz kalpli ve dürüst bir insanmışsın. Al, bu balta benden sana hediye olsun. Elinde bu balta olduğu sürece korkma, işlerin hep yolunda gider, demiş ve ona altın baltayı vermiş.

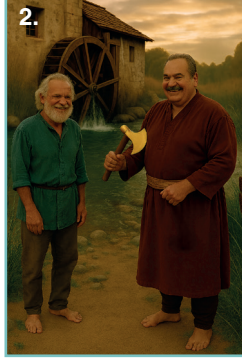
Adam da baltayı alıp eve gitmiş. Meğer altın baltanın bir bereketi varmış. Adam baltayı kullandıkça zenginleşmiş, evinin bereketi artmış. Bu sırada da karşılaştığı fakir insanlara hep yardım etmiş. Çok geçmeden konu komşu, ondaki değişikliği fark etmiş ve ona bunun sırrını sormuşlar. Adam da olup biteni anlatmış. Bunları duyan zengin komşusu da kara baltasını alıp odun kesmeye gitmiş. Fakir adamın başına gelenler, kendisinin de başına gelsin diye baltasını alıp suya atmış ve değirmencinin yanına varmış. İhtiyar, altın başlı baltayı sudan çıkardığında zengin adam:

– İşte, bu benim baltam, bu benim baltam, diyerek baltaya uzanmış.

Değirmenci ihtiyar, zengin adama:

– Sen dürüst biri değilsin! İşte senin baltan bu, diye hiddetle bağırarak ve demir başlı baltayı sudan çıkararak ona uzatmış. Zengin adam kös kös, evine dönmüş. Fakir adam da dürüstlüğü sayesinde altın baltasıyla ömür boyu bolluk içinde yaşamış. Gökten üç elma düşmüş. Biri anlatanın, biri dinleyenin, biri de dürüst kişilerin başına...

- a) Masalı film şeridine dönüştürürken kullanacağınız sekiz özet cümle yazınız.
- b) Aşağıdaki görsellerden hangisi masalı film şeridine dönüştürürken kullanılamaz? Gerekçesini yazınız.

- c) Masalı film şeridine dönüştürmede kullanılabilecek aşağıdaki cümlelerdeki yazım yanlışlarını bulunuz ve sözcüklerin doğru hâllerini yazınız.

Birine uzatılan şevkatli el, o kişinin hayatında büyük bir fark yaratabilir ve ona umut aşılaya bilir. Bu hem yardım edenin hemde yardım alanın kalbinde pozitif bir etki bırakır. İyi niyet, sadece bir ışık değil, aynı zamanda etrafımızdaki herşeyi güzelleştiren, ilişkileri onaran ve en zor anlarda bile umudu yeşerden sihirli bir dokunuştur.

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	TDE2.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4.Çözümleme Becerisi KB2.9.Genelleme Becerisi KB2.10.Çıkarım Yapma Becerisi KB2.20.Sentezleme Becerisi KB1.2.Okuma KB1.5.Bulma KB1.7.Belirleme
2	TDE2.2. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB1.7.Belirleme KB2.5.Sınıflandırma Becerisi KB2.7.Karşılaştırma Becerisi
3	TDE2.3. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metin-leri çözüm-leyebilme	KB2.4.Çözümleme Becerisi KB2.10.Çıkarım Yapma Becerisi KB2.16.Muhakeme (Akıl Yürütme) Becerisi KB2.20.Sentezleme Becerisi
4	TDE2.3. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metin-leri çözüm-leyebilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi KB2.12. Mevcut Bilgiye/Veriye Dayalı Tahmin Etme Becerisi KB2.16. Muhakeme (Akıl Yürütme) Becerisi KB3.3. Eleştirel Düşünme Becerisi
5	TDE2.4. "Sözün Ezgisi" temasında ele alınan metin-lere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme	KB2.7.Karşılaştırma Becerisi KB2.9.Genelleme Becerisi KB2.16.Muhakeme (Akıl Yürütme) Becerisi KB2.20.Sentezleme Becerisi KB1.2.Okuma KB1.5.Bulma
6	TDE4.1. Dinlediği/izlediği metni film şeridi hâline getireceği yaz- ma sürecini yönetebilme TDE4.2. Dinlediği/izlediği metni film şeridi hâline getireceği yazı- sına içerik oluşturabilme TDE4.3. Film şeridi hâline getirdiği yazısını düzenlerken kural uygulayabilme	KB2.4.Çözümleme Becerisi KB2.10.Çıkarım Yapma Becerisi

PUANLAMA TABLOSU						
1	2	3	4	5	6	TOPLAM
15	15	20	15	15	20	100

ÇÖZÜMLER

1. Doğru Cevap:

- a) Türküde kullanılan isim tamlamalarından herhangi üçünün yazılması 3X1=3 puandır.
"Yârimin yüreği, Vardar Ovası, sıla parası, Mayadağ'ın yıldızı, annemin kızı, efendimin gözü"
Türküde kullanılan sıfat tamlamalarından herhangi üçünün yazılması 3X1=3 puandır.
"Mayadağ'dan kalkan kazlar, al topuklu beyaz kızlar, bu yerler, bir kız, sağ göz"
- b) İsim tamlamalarından en az bir örnek vererek (2 puan) isim tamlamalarının aidiyet duygusunu yansıttığını ifade eden (3 puan), sıfat tamlamalarından en az bir örnek vererek (2 puan) sıfat tamlamalarının tasvir yoluyla okuyucunun zihninde canlı, hareketli bir görüntü oluşturduğunu ifade eden (2 puan) açıklamalar doğru cevap kabul edilecektir.

Örnek Doğru Cevap:

Örnek cevap için doğru cevaplar arasından rastgele üç tamlama seçilmiştir.

- a) İsim tamlamaları: Yârimin yüreği, Vardar Ovası, sıla parası
Sıfat tamlamaları: Mayadağ'dan kalkan kazlar, al topuklu beyaz kızlar, bu yerler
- b) "Yârimin yüreği" isim tamlamasında yüreğin kime ait olduğu vurgulanmıştır. Türkü boyunca isim tamlamaları aidiyet duygusunu yansıtmıştır. Sıfat tamlamaları, türkünün tasvir gücünü artırmıştır. Örneğin "Mayadağ'dan kalkan kazlar" tamlamasıyla okuyucunun zihninde canlı ve hareketli bir görüntü oluşturulmuştur.

Yanlış Cevap:

- a) İsim ve sıfat tamlamalarının tespit edilmediği, yanlış tespit edildiği ya da ilgisiz olan cevaplar yanlış cevap olarak kabul edilecektir.
- b) İsim ve sıfat tamlamalarından örnek vermeden yapılan; örnek(ler) verilip isim tamlamalarının aidiyet, sıfat tamlamalarının betimleme gücünü vurgulamayan ve ilgisiz olan açıklamalar yanlış cevap olarak kabul edilecektir.

2. Doğru Cevap:**Tema Koşuk:** Sevgilinin Güzelliği (1 puan) **Koşma:** Sevgilinin Güzelliği (1 puan)**Nazım Birimi Koşuk:** Dörtlük (1 puan) **Koşma:** Dörtlük (1 puan)**Ölçü Koşuk:** 7'li hece ölçüsü (2 puan) **Koşma:** 11'li hece ölçüsü (2 puan)**Kafiye Koşuk:** z'ler yarım kafiye (2 puan) **Koşma:** l'ler yarım kafiye (2 puan)**Redif Koşuk:** Yok (1 puan) **Koşma:** "-ler/-lar içinde" redif (2 puan)**Örnek Cevap:****Tema Koşuk:** Sevgilinin Güzelliği- **Koşma:** Sevgilinin Güzelliği**Nazım Birimi Koşuk:** Dörtlük-**Koşma:** Dörtlük**Ölçü Koşuk:** 7'li hece ölçüsü-**Koşma:** 11'li hece ölçüsü**Kafiye Koşuk:** z'ler yarım kafiye- **Koşma:** l'ler yarım kafiye**Redif Koşuk:** Kullanılmamış-**Koşma:** "-ler/-lar içinde" redif**Yanlış Cevap:**

Metinler incelendiğinde ulaşılamayacak cevaplar yanlış cevap sayılacaktır.

3. Doğru cevap:

- a) Öğrencinin arkadaşlarına kopuzla şiirini okuması (2 puan) gerekçe gösterilerek dönemi “Sözlü Dönem” ya da “İslamiyet Öncesi Dönem” (2 puan) olarak tespit eden açıklamalar doğru cevap kabul edilecektir.
- b) Puantaj tüm maddeler üzerinden hesaplanmıştır. Değerlendirmede dört maddenin puantajı dikkate alınacaktır. Her bir madde 4 puan üzerinden hesaplanarak soru 4X4=16 puandır.
1. Ezgili ve sözlü olarak oluşturulmuştur (2 puan): Şiir kopuza benzeyen bir enstrümanla okunmuştur (2 puan).
 2. Nazım birimi olarak dördlük kullanılmıştır (2 puan): Şiir dördlüklerden oluşmuştur (2 puan).
 3. Hece ölçüsü kullanılmıştır (2 puan): Her dizede 7 hece bulunmaktadır (2 puan).
 4. Kahramanlık teması ön plandadır (2 puan): Şiirde yiğitlik teması işlenmiştir (2 puan).
 5. Redif kullanılmıştır (2 puan): Birinci dördlükte "-ar/-er", ikinci dördlükte "-dır/-dir" , her iki dördlüğün son dizesinde "-da belli" redif görevindedir (örneklerden birini yazmak 2 puandır).
 6. Yarım kafiye kullanılmıştır (2 puan): Birinci dördlükte “ç”, ikinci dördlükte “n” , her iki dördlüğün son dizesinde "n" yarım kafiyedir (örneklerden birini yazmak 2 puandır).
 7. Asonans (1 puan) ve aliterasyon (1 puan) ile ahenk sağlanmıştır: Şiirde "a, e, i" ünlüleri tekrar edilerek asonans (1 puan); "k, r" sesleri kullanılarak aliterasyon yapılmıştır (1 puan).

Örnek Doğru cevap:

- a) Öğrencinin elindeki enstrümanın kopuza benzemesi, arkadaşlarını etrafına toplayıp şiirini okuması Sözlü Dönem ile ilişkilendirilebilir.
- b) Örnek cevapta doğru cevap arasından rastgele maddeler seçilmiştir.
1. Ezgili ve sözlü olarak oluşturulmuştur: Şiir kopuza benzeyen bir enstrümanla okunmuştur.
 2. Nazım birimi olarak dördlük kullanılmıştır: Şiir dördlüklerden oluşmuştur.
 3. Hece ölçüsü kullanılmıştır: Şiirde her dizede 7 hece bulunmaktadır.
 4. Kahramanlık teması ön plandadır: Şiirde yiğitlik teması işlenmiştir.

Yanlış Cevap:

- a) Verilen gerekçenin bağlam ile uyuşmadığı, dönemin yanlış tespit edildiği ve ilgisiz cevaplar yanlış cevap olarak kabul edilecektir.
- b) Şiirden örnek vermeden yazılan özellikler, şiirden verilen örneklerin doğru olmadığı özellikler ve ilgisiz cevaplar yanlış cevap olarak değerlendirilecektir.

4. Doğru Cevap:

"a-c-ı" sesleri ile ses tekrarına dayalı bir ahenk oluşturduğunu (5 puan), aynı zamanda şiirde çaresizlik ve keder duygusunu yoğunlaştırarak (5 puan) metnin duygusal etkisini artırdığını (5 puan) vurgulayan açıklamalar doğru kabul edilir.

Örnek Doğru Cevap:

Dize sonlarındaki ses benzerlikleri (a-c-ı), hem söze melodik bir akış kazandırmış hem de şairin yaşadığı umutsuzluk ve keder duygusunu daha derinden hissettirmiştir. Bu tekrar, okuyucuda çaresizlik hissini güçlendirerek şiirin duygusal yoğunluğunu artırmaktadır.

Yanlış Cevap:

Sadece "Acı, üzüntü veren bir sözcüktür." gibi yüzeysel, tekrarın ahenk ve duygusal katkısını açıklamayan cevaplar yahut ilgisiz açıklamalar yanlış kabul edilir.

5. Doğru Cevap:

Son dördürlükteki o dönem kavuşma umudunu vurgulayan "Umudumu ben Mevlâ'ya bağlarım" (5 puan) dizesini tespit edip bu dize üzerinden o dönemki kavuşma umudunun ilahi güce bırakıldığını vurgulayan (5 puan), günümüzde kavuşmayı sağlayan araçlardan örnek vererek (2 puan) sevdiklerimize nasıl kavuşabileceğimizi o dönemle karşılaştırarak ifade eden, anlam bütünlüğü olan açıklamalar (3 puan) doğru cevap olarak kabul edilecektir.

Örnek Doğru Cevap:

"Umudumu ben Mevlâ'ya bağlarım" dizesinde şair, sevdiğine kavuşma ihtimalinin kendi elinde olmadığını, bunu yalnızca Allah'ın takdirine bıraktığını anlatır. Geçmişte insanlar için mesafeler aşılamazdı; iletişim sınırlı, ulaşım yavaştı. Ancak günümüzde teknolojik gelişmeler sayesinde uzaklık kavramı büyük ölçüde değişti. Telefon, internet ve görüntülü görüşme imkânlarıyla artık "ayrı" olmak, fiziksel olarak bir arada olmamak anlamına gelse de iletişimi koparmak anlamına gelmemektedir.

Yanlış Cevap:

Son dördürlükteki o dönem kavuşma umudunu vurgulayan "Umudumu ben Mevlâ'ya bağlarım" dizesi üzerinden yapılmayan, yüzeysel kalan, "kavuşma umudunu" günümüzdeki örneklerle karşılaştırmayan, genelleme hatası bulunan ve ilgisiz açıklamalar yanlış cevap olarak kabul edilecektir.

6. Doğru cevap:

- a) Sekiz cümle ile ana olayı kronolojik sırayla anlatan (6 puan), masaldaki önemli dönüm noktalarını vurgulayan (2 puan) ifadeler doğru cevap kabul edilecektir.
- b) Görsel 2 film şeridinde kullanılamaz (2p). Masalda zengin adamın yalan söyleyerek altın baltayı elde etmek istemesi yüzünden değirmenci kızgın, zengin adam da altın baltayı elde edemediği için mutsuzdur (1p). Görselde ise değirmencinin altın baltayı vermesinden dolayı ikisi de mutlu görünmektedir (2p). Masal ile görselin bu uyumsuzluğunu ifade eden cevaplar doğru cevap olarak kabul edilecektir (1p).
- c) Yazımı yanlış sözcüklerin doğru yazılmış hâlleri (1X6= 6p): şefkatli (1p), aşılayabilir (1p), pozitif (1p), hem de (1p), her şeyi (1p), yeşerten (1p)

Örnek doğru cevap:

- a) Olay örgüsünü özetleyen cümleler:
1. Zengin komşusundan ödünç aldığı baltayı suya düşüren fakir bir adam, durumu yaşlı bir değirmenciye anlatır.
 2. Değirmenci, suya elini daldırarak önce altın, sonra gümüş bir balta çıkarır.
 3. Fakir adam dürüstçe bunların kendisine ait olmadığını söyleyerek kendi demir baltasını ister.
 4. Adamın dürüstlüğünden etkilenen değirmenci, ona altın baltayı hediye eder ve fakir adam bu sayede zenginleşir.
 5. Bu duruma şahit olan zengin komşu, aynı hikâyenin kendi başına gelmesi için baltasını bilerek suya atar.
 6. Değirmenci sudan altın bir balta çıkardığında ise hemen onu sahiplenmeye çalışır.
 7. Zengin komşunun yalanını fark eden değirmenci, ona sadece kendi demir baltasını geri verir.
 8. Böylece fakir adam dürüstlüğü sayesinde zenginleşirken zengin adam açgözlülüğü yüzünden daha iyi şartlarda yaşama fırsatını kaçırr.
- b) Görsel 2 film şeridinde kullanılamaz. Masalda zengin adamın yalan söyleyerek altın baltayı almak istemesi hem değirmencinin kızgın olmasına hem de zengin adamın amacına ulaşamayıp mutsuz olmasına neden oluyor. Görselde ise bu durumun tam tersi yansıtıldığı için bu görsel masal ile uyumsuzdur.
- c) şefkatli, aşılayabilir, pozitif, hem de, her şeyi, yeşerten

Yanlış cevap:

- a) Masalın ana fikriyle ilgili yanlış bir çıkarımda bulunan, olayları yanlış aktaran, karakterlerin rollerini yanlış anlatan cevaplar.
- b) Masal ile görselin uyumsuzluğunu ifade etmeyen cevaplar yanlış cevap olarak kabul edilecektir.
- c) Cevaba yazım yanlış olmayan sözcüklerin yazılması, yanlış yazılmış olanların da doğru olmayan hâlleri yanlış cevap olarak kabul edilecektir.